

4. *Metodychni rekomendatsii z rozroblennia skladovykh haluzevykh standartiv vyshchoi osvity (kompetentisnyi pidkhd) [Elektronnyi resurs] // Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity : [ofitsiyni sait].– Rezhym dostupu: <http://iitzo.gov.ua/> (31.07.2013).– Zaholovok z ekranu.*
5. *Nikiforova Ye. I. Formirovaniye tekhnologicheskoy kompetentnosti uchitelya v sisteme povysheniya kvalifikatsii : avtoref. diss. ... kand. ped. nauk / Ye. I. Nikiforova. – Chita, 2007. – 242 s.*
6. *Oreshnikov I. M. Filosofiya tekhniki i inzhenernoy deyatel'nosti : ucheb. posobie / Igor Mikhaylovich Oreshnikov – Ufa : Izd-vo UGNTU, 2008. – 109 s.*
7. *Tarkhan L. Z. Didakticheskaya kompetentnost inzhenera-pedagoga: teoreticheskie i metodicheskie aspekty : monografiya / Lenuza Zapaevna Tarkhan. – Simferopol : KRP "Izdatelstvo "Krymuchpedgiz", 2008. – 424 s.*
8. *Tatur Yu. G. Kompetentnostnyy podkhod v opisaniy rezul'tatov i proektirovaniy standartov vysshego professional'nogo obrazovaniya: Materialy ko vtoromu zasedaniyu metodologicheskogo seminaru. Avtorskaya versiya. / Yu. G. Tatur. – M. : Issledovatel'skiy tsentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 2004.*
9. *Kharchenko A. A. Znachenie tekhnologicheskoy kompetentnosti prepodavatelya dlya Effektivnogo primeneniya innovatsionnykh tekhnologiy obucheniya / A. A. Kharchenko // Vestnik LNU imeni Tarasa Shevchenko. – 2010. – № 8. – S. 76-80.*

Шпак Л. Н. Реализация компетентностного подхода будущих специалистов технологий.

В статье рассматривается сущность компетентности будущего специалиста технологий, определена структура и содержание технологической компетентности и предложено модель комплексного аттестационного задания, структура которого отображает структуру компетентностной модели бакалавра технологического обучения.

Ключевые слова: профессиональные компетенции, технологические компетентности, технологическое обучение, комплексное аттестационное задание.

Shpak L. N. Sales professional competence approach future technologies.

In the article the essence of professional competence of future technology, determined the structure and content of technological competence and the model complex task benchmark, whose structure reflects the structure of technological competency model Bachelor of Education.

Keywords: professional competence, technological competence, technological education, certifying complete the task.

УДК 371.134

Яковлева В. А.

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ДО ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
КОМПЕТЕНТНОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ**

У статті розглядаються особливості підготовки майбутніх педагогів до проектної діяльності як засобу формування компетентного вчителя трудового навчання: приділена увага визначенню сутності понять "компетентність", "професійна компетентність" та "проектна діяльність" вчителя трудового навчання; проаналізовані основні якості особистості майбутніх педагогів, які формуються в процесі проектної діяльності та головні показники їх компетентності; визначені умови удосконалення навчально-виховного процесу у підготовці до проектної діяльності.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність вчителя трудового навчання, проектна діяльність, творча особистість, творчі здібності.

На сучасному етапі розвитку освіти досить тривалий час серед науковців України відбуваються гострі дискусії стосовно змісту і структури підготовки вчителя трудового навчання. Невизначеність спрямування трудового навчання школярів дестабілізує підходи до визначення змісту підготовки майбутнього фахівця. В умовах цієї невизначеності

підготовка вчителя відбувається без будь якої орієнтації на потреби школи, зовсім не враховуються ті зміни, що поступово і неухильно відбуваються у спрямуванні трудового навчання школярів.

Традиційна система, за якою склалися програми з трудового навчання та розроблена на її основі методика вичерпала свої можливості в нових умовах реформування загальноосвітньої школи.

Стає цілком очевидною невідповідність між традиційним змістом трудового навчання і потребами суспільного розвитку.

Все це вимагає нових підходів до методики трудового навчання, яка має на меті забезпечити готовність майбутніх фахівців по-новому здійснювати підготовку учнів до трудової діяльності у різних сферах виробництва та домашньому господарюванні, дати учням загальні відомості про основи виробництва, сучасну техніку, технології, процеси управління, основні групи професій та вимоги професій до людини, залучати учнів до інтелектуальних та технологічних робіт тощо.

Оновлена методика трудового навчання як дидактично обґрунтована система знань, умінь та навичок, досвіду творчої діяльності покликана забезпечити підготовку майбутніх учителів трудового навчання до реалізації державних стандартів змісту освітньої галузі "Технології" в загальноосвітніх навчальних закладах.

Принципові зміни у змісті загальної середньої освіти та трудового навчання, перехід на 12-річний термін навчання, запровадження профілізації у старших класах загальноосвітніх навчальних закладів зумовлюють необхідність оперативного вжиття заходів щодо вироблення нової методології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та створення відповідного науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах.

Саме тому складовими змісту його підготовки є формування в них фахових понять, практичних умінь і навичок, трудове виховання, формування творчого ставлення до праці, поєднання навчання з продуктивною працею тощо. Приєднання України до європейського простору вимагає реформування системи вищої освіти, підвищення якості підготовки педагогічних працівників, які б відповідали сучасним вимогам суспільства. Перед всією системою освіти сьогодні стоїть завдання максимального розкриття творчого потенціалу кожної особистості. Зокрема, в основі нового спрямування педагогічного процесу при підготовці майбутніх вчителів технологій полягає ідея проектної діяльності, при цьому мається на увазі не тільки розвиток потенціалу, але й постійний їх саморозвиток, формування їх компетентності.

Навчальні програми початку XXI століття були розроблені на основі проектно-технологічної системи трудового навчання тому метод проектів знаходить своє застосування серед багатьох шкіл в галузі трудового навчання. Досліджуваній проблемі у вітчизняній психолого-педагогічній науці приділяли увагу такі науковці як В. Сидоренко, О. Коберник, В. Титаренко, С. Ткачук, А. Терещук, Л. Оршанський, Д. Кільдеров, В. Слабко, С. Ящук, А. Чумак, В. Яковлева та інші. Українські науковці займаються вивченням підходів до діяльності проектування і розглядають її як технологію вирішення проблем та універсальний тип діяльності, спрямований на створення реальних об'єктів. В Україні діє мережа шкіл, у яких запроваджується проектна технологія.

Актуальність окресленої проблеми висвітлює недостатність науково-методичних рекомендацій із проблем підготовки майбутніх вчителів трудового навчання до проектної діяльності, використання яких впливає на формування компетентного фахівця. Тому одне з головних завдань підготовки компетентного вчителя трудового навчання є формування в нього найкращих якостей особистості, надання йому творчого спрямування у вирішеннілюбих технологічних завдань.

При аналізі наукових джерел, ми зіткнулися з визначеннями, які характеризують компетентність з точки зору володіння знаннями, уміннями, навичками (ближче до поняття

“кваліфікація”): компетентність – володіння знаннями, що дозволяють судити про щось, висловлювати важливу, авторитетну думку.

О. М. Коберник зазначає, що компетентність має інтегративну природу, тому що її джерелом є різні сфери культури (духовної, громадянської, соціальної, педагогічної, управлінської, правової, етичної, екологічної та ін.), вона вимагає значного інтелектуального розвитку, включає аналітичні, комунікативні, прогностичні та інші розумові процеси [1, с. 83].

Компетентність у широкому розумінні розглядається як ступінь зрілості особистості, тобто певний рівень її психічного розвитку (навченість і вихованість), що дозволяє успішно діяти в суспільстві. У вузькому розумінні компетентність виступає в якості діяльнійшої характеристики.

Під професійною компетентністю педагога розуміють особистісні можливості вчителя, вихователя, педагога, котрі дозволяють йому самостійно та достатньо ефективно вирішувати педагогічні завдання, що сформульовані ним або адміністрацією освітньої установи. Для цього необхідно знати педагогічну теорію, вміти та бути готовим застосовувати її на практиці. Отже, під педагогічною компетентністю майбутнього педагога можна розуміти єдність його теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності.

Значення підготовки майбутніх вчителів трудового навчання до проектної діяльності важко переоцінити і в освітньому, і в виховному відношенні. Ось як визначає її значення О. М. Коберник: “Новий зміст і структура трудового навчання в 5-9 класах потребує певного переосмислення організації та методики підготовки майбутніх фахівців стосовно проектно-технологічного підходу” [1, с. 2].

Однією з перспективних можливостей проектної діяльності є розвиток творчої особистості.

Метою статті є аналіз особливостей підготовки майбутніх педагогів до проектної діяльності з метою формування компетентного вчителя трудового навчання.

Українське суспільство, його професійна сфера, очікують спеціалістів, які ефективно включатимуться в розробку й реалізацію різноманітних проектів та технологій, виявлятимуть готовність до вирішення проблем, розробки нових ідей, особисту зацікавленість в підвищенні ефективності праці тощо. Тому виникає потреба обґрунтування наукових засад формування сучасного типу проектно-технологічної культури учнів; з'ясування механізму оволодіння спеціальними компетентностями як прогнозованими результатами трудового навчання, які забезпечать успішну діяльність учнів та їх ефективну соціальну взаємодію, готовність усвідомлено вибирати подальший особистий життєвий шлях.

Відповідно до Державного стандарту базової та повної середньої освіти основою реалізації змістових ліній освітньої галузі “Технологія” є проектно-технологічна діяльність, яка інтегрує найбільш цінніший соціальний досвід всіх видів людської діяльності: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту та є основною детермінантою формування означеної культури.

Система шкільної технологічної освіти, яка в більшості країн приходить на зміну трудовому навчанню, і є першою сходинкою сучасної молоді людини на шляху до повноцінного життя в новому інформаційно-технологічному суспільстві. Ці зміни ініціюють поглиблення фахової підготовки в напрямі використання інноваційних технологій. Майбутні вчителі трудового навчання мають вільно володіти та широко застосовувати на практиці ці технології.

На думку багатьох українських науковців серед різноманітних нових педагогічних технологій трудової підготовки провідною є проектна методика навчання. В основу методу проектів покладено ідею, яка відображає сутність поняття “проект”. За визначенням Л. Оршанського, це прагматична спрямованість на результат, який можна одержати при

розв'язанні тієї чи іншої практичної або значимої теоретичної проблеми, а також побачити, усвідомити і застосувати в практичній діяльності [3, с. 45].

Проект – це буквально “щось кинуте, пущене вперед”. В рамках процесу навчання проектний метод можна визначити, як освітню технологію, спрямовану на набуття учнями нових знань на основі реальної життєвої практики, формування у школярів специфічних умінь та навичок, за допомогою системної організації проблемно-орієнтованого пошуку. Як зазначав Д. Дьюї: “Проект – це навчання через роблення”.

Організуючи проектну діяльність, потрібно враховувати наступне:

1. Проект – це цілісна робота, її не можна не закінчити, зупинитися посередині, так як оцінюється кінцевий продукт, що представляє собою об'єктивно нове знання або досвід.

2. Проект – складна робота, що складається з принципово різних видів діяльності: складання плану, робота з інформацією, робота з людьми, аналіз отриманих матеріалів, складання рекомендацій. Кожен підвид діяльності являє собою цілий пласт ЗУН, при цьому всі складові частини проектної діяльності об'єднані цілісністю.

3. Обов'язковою моментом є присутність реальної практичної діяльності (а не просто її моделювання) – практика в даному випадку є системоутворюючим компонентом, безпосередньо пов'язаних з формуванням світогляду учня.

4. Виконання проекту передбачає роботу з первинною інформацією (не існуючої до початку роботи), яка реально вчить робити висновки.

5. Проектна діяльність заснована на активному використанні елементів гри. Ігрова компонента допомагає посилити мотивацію і збільшити кількість оброблюваної інформації тому, що:

- асоціативно пов'язана з усім позитивним, що було у людини;
- відсутній страх невдачі (може бути лише велика чи менша удача);
- існує реальна свобода прояву та вибору: коли людина має можливість сама задати собі правила і мету, вона стає активним суб'єктом, вільно маніпулює інформацією, людьми, відносинами.

Відповідно до цього визначення, проектна діяльність – це форма навчально-пізнавальної активності, що полягає в мотиваційному досягненні свідомо поставленої мети по створенню творчого проекту, забезпечує єдність і наступність різних сторін процесу навчання, є засобом розвитку особистості суб'єкта навчання. Проектна діяльність є також інтегративним видом діяльності, який синтезує елементи інших видів діяльності: навчальної, пізнавальної, ігрової тощо.

Формування у майбутніх учителів трудового навчання досвіду проектної діяльності, на нашу думку доцільно здійснювати за двома основними напрямками: включати метод проектів у процес вивчення різних дисциплін, передбачених навчальним планом та вводити у навчальний план підготовки спецкурси з основ виконання творчих проектів.

Проектно-технологічні знання базуються на технологічних поняттях, оскільки вони сприяють розумінню сутності творчого проекту. За їх допомогою розкриваються вимоги до виконання проекту, створюються умови для успішного вивчення властивостей матеріалів, які повинні використовуватися при розробці проектів; розкривається призначення інструментів та розробка їх конструкції.

Проектно-технологічні знання повинні носити системний, цілісний характер і повинні здобуватися в процесі вивчення різних дисциплін. На базі них повинні розроблятися проекти та інша технологічна документація, що необхідна для виготовлення проекту.

Основні якості особистості, які формуються в процесі проектної діяльності такі: техніко-конструкторський світогляд і технічне мислення, свідоме та відповідальне ставлення до навчання і праці, прагнення до самоосвіти, розвиток фантазії і уяви, сформоване відчуття краси, самостійність, працьовитість, естетичний та художній смак, культура праці та ін. Робота над проектом сприяє особистісно орієнтованому навчанню майбутніх педагогів в процесі конкретної праці з урахуванням їх інтересів.

Роль вчителя у проектній технології досить вагома. Він формує мотивацію учасників, проводить консультації з вибору тем проекту, за змістом проекту, надає допомогу в підборі матеріалу, відстежує діяльність кожного учасника проекту, координує дії всіх учасників, виступає в якості експерта на захист проекту, робить аналіз виконаної роботи, оцінює кожного учасника проекту.

У ході нашого дослідження ми з'ясували, що підготовка до проектної діяльності майбутніх педагогів відіграє важливу роль у розвитку їх творчих здібностей. Крім того виконання творчих проектів, виховує охайність, старанність, працелюбність, сумлінне відношення до праці, формує знання, навички та вміння, що в цілому буде сприяти формуванню їх компетентності.

“Трудова діяльність невід’ємно пов’язана з творчим розвитком особистості, розвитком здібностей, таланту”, – справедливо зауважував Д. О. Тхоржевський [4, с. 118]. Проектування та виготовлення виробів із різноманітних матеріалів розглядається як один з найважливіших засобів у процесі підготовки майбутніх вчителів праці.

Проектна діяльність забезпечує систему діючих зворотних зв’язків та сприяє розвитку особистості і самореалізації не тільки студентів, а й педагогів, які опосередковано беруть участь у розробці проектів. Останні отримують можливість осмислення власного викладацького досвіду, вдосконалення професійної майстерності, подальшого поглиблення педагогічного співробітництва, спрямованого на зміцнення міжпредметних зв’язків, вироблення єдиних умов та вимог, що сприяє, в цілому, оптимізації навчального процесу при підготовці компетентного вчителя трудового навчання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, трудове навчання стає частиною технологічної освіти, як і всі інші дисципліни. Аналіз педагогічної діяльності, досвід роботи кращих учителів та керівників навчальним процесом дозволяють зробити висновок, що головною умовою удосконалення навчально-виховного процесу у підготовці до проектної діяльності є професійна майстерність викладачів, їх ерудиція, творчий підхід до використання всього найкращого, що є в педагогічній науці і практиці, постійний пошук найбільш результативних педагогічних рішень, критичний аналіз своєї діяльності тощо, це і є головними показниками їх компетентності.

Пробудити у майбутнього вчителя праці творчий інтерес, навчити працювати, допомагати зрозуміти та знайти себе, зробити перші кроки у творчості для радісного, щасливого і наповненого змістом життя – з цією метою відбувається введення в навчальний процес підготовки до проектної діяльності, яка створює умови для творчої праці. Роль вчителя в проектній технології дуже велика, саме від нього залежать і процес, і результати. Тому майбутній фахівець повинен володіти всім арсеналом, дослідницьких, пошукових методів, вміти організувати дослідницьку, самостійну роботу учнів; вміти організовувати і проводити дискусії, не нав’язуючи свою точку зору, не пригнічуючи учнів своїм авторитетом; вміти інтегрувати знання з різних областей для вирішення проблематики обраних проектів. При цьому розвиваються пізнавальні інтереси майбутніх фахівців, їх творче мислення, інтелектуальні, комунікативні, проектні, підприємницькі здібності, відповідальність за прийняті рішення і результати спланованої діяльності, що в цілому і визначатиме їх компетентність.

Використана література:

1. *Коберник О. М.* Проектна технологія: теорія, історія, практика : монографія / Олександр Миколайович Коберник. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. – 229 с.
2. *Коберник О. М.* Урок трудового навчання в умовах проектно-технологічної системи / О. М. Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – № 1. – С. 2-5.
3. *Оршанський Л. В.* Художньо-трудова підготовка вчителів трудового навчання : монографія / Л. В. Оршанський. – Драгобич : Коло, 2012. – 260 с.
4. *Тхоржевський Д. О.* Методика трудового та професійного навчання / Дмитро Олександрович Тхоржевський. – К. : РННЦ “ДНІТ”, 2000. – 248 с.

Яковлева В. А. Подготовка будущих педагогов к проектной деятельности как средство формирования компетентного учителя трудового обучения.

В статье раскрыты особенности подготовки будущих педагогов к проектной деятельности как средству формирования компетентного учителя трудового обучения: обращено внимание на определение сущности понятий “компетентность”, “профессиональная компетентность” и “проектная деятельность” учителя трудового обучения; проанализированы основные качества личности будущих педагогов, которые формируются в процессе проектной деятельности и главные показатели их компетентности; определены условия совершенствования учебно-воспитательного процесса при подготовке к проектной деятельности

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность учителя трудового обучения, проектная деятельность, творческая личность, творческие способности.

Yakovleva V. A. Training of future teachers to the project activity as a means of competent teacher employment training.

In the features of future teachers to the project activity as a means of labor studies competent teacher: paid attention essence of concepts “competence”, “professional competence” and “project activities” teacher labor studies and analyzes the basic personality of future teachers, which are formed in process of project activities and key indicators of their competence and improve the conditions of the educational process in the preparation of project activities.

Keywords: competence, professional competence of the teacher labor studies, design, creative personality, creative abilities.